

Nr 113.

Av herr **Andersson, Karl m. fl.**, *angående försälning av kronolägenheten Virsholmen m. m.*

I motioner till 1927 års riksdag, nr 337 i Första kammaren och nr 434 i Andra kammaren, samt i motioner till 1928 års riksdag, nr 42 i Första kammaren och nr 79 i Andra kammaren, hemställdes att lägenheten Virsholmen med därintill liggande skär och till dessa områden hörande fiskevatten måtte från kronoegendomen 3 7/8 mantal Skenäs kungsgård n:r 1 i Östra Husby socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med hembuds rätt till lägenhetens arrendator Nils Eriksson.

Vid 1927 års riksdag blev denna motion i andra kammaren enhälligt bifallen men i första kammaren avslagen. Vid 1928 års riksdag blevo motionerna avslagna, huvudsakligen på den grund, att Kungl. Maj:t uppdragit åt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning rörande det ekonomiska värdet och betydelsen i övrigt av fiskerätten till berörda lägenhet.

Då lantbruksstyrelsen numera avgivit yttrande i ärendet, vilket yttrande bilägges motionen, och därav framgår, att något hinder för försäljningen från lantbruksstyrelsens sida ej föreligger, få vi därför hemställa, att riksdagen måtte medgiva,

att Virsholmen med därintill liggande skär och till dessa områden hörande fiskevatten måtte från kronoegendomen 3 7/8 mantal Skenäs kungsgård n:r 1 i Östra Husby socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med hembuds rätt för Nils Eriksson.

Stockholm den 21 januari 1929.

Karl Andersson.

Alb. Bergström.

Fritiof Gustafson.

LANTBRUKSSTYRELSEN,
 angående tillstånd för N. Eriksson,
 Virsholmen, Ö. Husby, att inköpa
 lägenheten Virsholmen med till-
 hörande skär och fiskerätt.

Till Konungen.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att, i anledning av en utav Nils Eriksson, Virsholmen, Östra Husby, gjord framställning om tillstånd att inköpa lägenheten Virsholmen å kronodomänen Skenäs inom Östra Husby socken av Östergötlands län med därtill hörande skär och fiskerätt, verkställa utredning rörande det ekonomiska värdet och betydelsen i övrigt av berörda fiskerätt samt därmed ävensom med eget utlåtande i ärendet till Kungl. Maj:t inkomma.

I anledning härav har lantbruksstyrelsen infordrat utredning och yttrande i ärendet av fiskeriintendenten i östra distriktet Th. Ekman.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Sökanden har genom domänstyrelsen arrenderat lägenheten ifråga under tiden 14 mars 1921—14 mars 1928 för 300 kronor per år, vilket arrende, enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, förlängts på ett år, under enahanda villkor. Den lägenhetens åtföljande fiskerätts utsträckning i vattnet synes icke vara närmare angiven. Emellertid synes det vid de s. k. Egnahemsholmarna belägna strömmingsnotvarpet hava ansetts ingå i arrendet. Med stöd utav fiskeriintendentens yttrande och av lantbruksstyrelsen verkställd undersökning må lämnas följande beskrivning av vattenområdet kring holmen och det tillhörande fisket.

På nordsidan av Virsholmen är stranden stenig. Botten utanför denna strand är också i allmänhet stenig och mycket ojämn. Ungefär 250 meter NO om holmen ligga två obetydliga skär, de s. k. Egnahemsholmarna. Området mellan dessa och Virsholmen är helt grunt, endast en till två meter djupt. N och NO om Egnahemsholmarna sänker sig botten däremot ganska hastigt till 10 meters djup och däröver.

Vattenvegetationen på nordsidan av Virsholmen är mycket sparsam, och vass saknas nästan helt.

Sundet mellan Virsholmen och fastlandet är mycket grunt, endast 0,7—1,4 meter djupt, med lös botten utom vid själva strandkanten av Virsholmen, där botten är stenig. I sundet saknas vass.

Vid holmens västra och östra udar är botten ävenledes hård. Vid östra ändan finnes emellertid en någorlunda väl utvecklad vass, enligt uppskattning sträckande sig cirka 50 meter ut från stranden. Vid västra änden av holmen finnes ock en mindre gles vass. Det Virsholmen omgivande vattnet erbjuder på grund av nu nämnda förhållanden icke några goda förutsättningar för fiske.

Vid fastlandsstranden av Skenäs utbreda sig däremot täta och vidsträckta vassar såväl närmast Färjestadsgränsen som ock på den del av stranden, som ligger väster ut från Virsholmen.

På bifogade sjökortsdel i skalan 1:100.000 finnas Virsholmen och Egnahemsholmarna jämte djupförhållanden angivna.

De fiskar, som huvudsakligen äro föremål för fångst vid Virsholmen, äro strömning, gädda, abborre och ål.

I omedelbar närhet av Virsholmen är skötfisket efter strömning mycket obetydligt, då detta fiske enligt uppgift här i hög grad försvåras av stark strömsättning. Mesta strömningen erhålles därför i ett notvarp vid Egnahemsholmarna. Detta varp kan dragas i tre riktningar, nämligen NW, N och NO ut från dessa holmar. Vid dragning i nordostlig riktning når noten ända till gränsen mot Färjestadens fiskevatten.

Gäddfisket bedrivs dels och till största delen med ryssjor, dels ock med ståndkrok. På holmens södra sida finnes plats för tre ordinära ryssjesätt.

Abborre fiskas med nät i strändernas omedelbara närhet och med krok på stengrunden något längre ut.

Ålen fångas på sommaren med långrev och på hösten med ryssjor. På holmens nordvästra del finnes plats för tre ålryssjor.

Värdefullast är uppenbarligen strömmingsfisket på grund av förefintligheten av det omnämnda strömmingsnotvarpet.

Emellertid torde fisket i det nu angivna vattenområdet kring Virsholmen vara ganska obetydligt i förhållande till fisket för övrigt vid Skenäs kungsgård, vid vars stränder utmed fastlandet finnas mycket större förutsättningar för ett gott fiske.

Såsom fiskeriewintendenten Ekman framhåller, synes en försäljning av ifrågavarande fiskevatten vid Virsholmen icke hava någon betydelse för utarrendering av huvudgårdens fiske. Därtill är det för ringa och beläget allt för avlägset från det i västra delen av Skenäs gårds område belägna fiskarebostället, som är förlagt närmast den bättre delen av gårdens fiskevatten. Det enda, som skulle kunna väcka betänkligheter mot en försäljning, skulle vara förefintligheten av strömmingsnotvarpet. Då emellertid, såsom fiskeriewintendenten framhåller, något annat vinternotvarp ej finnes på gården och då det vidare icke kan anses lönsamt att anskaffa särskild not för enbart Egnahemsholmsnotvarpet, synes detta notvarp kunna försäljas utan avsevärd olägenhet för huvudgårdens fiske. Fisket inom Virsholmsvattnet synes också kunna bättre utnyttjas av en särskild ägare än av innehavaren utav huvudgårdens fiske.

Ur fiskerisympunkt synas således några betänkligheter icke kunna resas mot försäljning av Virsholmen med omgivande vattenområde.

Vid en eventuell försäljning synes det vara nödvändigt att noga bestämma gränserna för det vattenområde, som skall ingå i det försålda området. Fiskeriewintendenten har i sitt yttrande föreslagit, att området skulle i söder begänsas av en linje, som ginge mitt i sundet mellan Virsholmen och fastlandet och som österut fortsatte till rågången mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden för att västerut fortsätta mitt i sundet mellan Virsholmens västsida och Skenälandet och därifrån gå vidare åt norr. Utåt Bråviken skulle allt vatten mellan sistnämnda nordgående linje och gränslinjen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden tillhöra Virsholmsområdet.

I stort sett synes denna begränsning vara lämplig. Emellertid finnes vid östra delen av Skenäs strand å fastlandet en vass, som icke torde böra ingå i Virsholmsområdet, varför gränsen å detta ställe synes böra dragas så mycket längre ut, än vad fiskeriewintendenten Ekman ifrågasatt, att denna vass alltjämt kommer att tillhöra Skenäs gård. Å andra sidan synes vassområdet vid Virsholmens östra och västra sida böra inräknas i

det område, som eventuellt försäljes. Då strömmingsnotvarpet vid Egna-hemsholmarna bör ingå i en eventuell försäljning och då detta vid dragning i nordostlig riktning når ända fram till gränsen mot Färjestaden, synes Virsholmsområdet böra gå ända fram till nämnda gräns.

Den enligt lantbruksstyrelsens förmenande lämpliga utsträckningen av ifrågavarande fiskerätt torde kunna angivas på följande sätt, åskådliggjort å bil. II, som är en kopia av den handlingarna åtföljande utav förste lantmätaren Hadders uppgjorda kartan över Virsholmen. Från mittpunkten A på den linje, som sammanbinder udden B å Virsholmens östra sida med punkten C på fastlandet sydost därom, går gränslinjen till en punkt D på gränsen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden, vilken punkt ligger 300 meter från stranden. Från punkten A går gränslinjen till punkten E mitt på förbindelselinjen mellan udden F på Virsholmens sydöstra sida och närmaste punkt G på fastlandet söder därom. Från punkten E går gränslinjen vidare till punkten H på mittpunkten av en linje dragen mellan västra udden K av Virsholmen och närmast belägna punkten L på fastlandet i sydväst. Från punkten H går gränslinjen åt norr. I väster skulle Virsholmsområdet således begränsas av sistnämnda linje och i öster av gränslinjen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden. Utåt Bråviken skulle Virsholmens fiskevatten sträcka sig så långt ut som Skenäs gårds nuvarande fiskevatten.

Angående värdet av fisket å det på nämnda sätt begränsade fiskevatt-net anför fiskeriintendenten efter verkställd utredning, att ett arrende för strömmingsnotvarpet av 100 kronor per år, motsvarande en köpesumma av 2.000 kronor, skulle vara rimlig, och att arrendevärdet på det övriga fisket ej kunde vara högre än 15 å 20 kronor per år, varför detta fiskes saluvärde skulle kunna sättas till 300 å 400 kronor.

Vid granskning av fiskeriintendentens utredning har lantbruksstyrelsen dock funnit, att dennes värdering av strömmingsnotvarpet torde vara för låg. Fiskeriintendenten uppgiver nämligen, att inkomsten av varje notlott växlat från 1.300 kronor under ett år, då prisen vore osedvanligt höga, till att ej hava räckt till dagspenning eller till och med blott halv dagspenning åt notdragarna. Då nu enligt fiskeriintendentens utredning antalet dagar, då noten drages i medeltal per år skulle vara 55 och dagspenningen åt en notdragare i medeltal 4 kronor 75 öre, så skulle »halv dagspenning» per säsong belöpa sig till omkring 130 kronor. Då den, som äger notvarpet (fiskevattnet) under alla omständigheter har att tillgodogöra sig en lott utan avdrag, så skulle enligt fiskeriintendentens utredning 130 kronor vara den lägsta inkomst notvarpsägaren haft av varpet.

Under de år åter, då inkomsten av en lott räckt till dagspenning och underhåll av noten, men icke lämnat något överskott därutöver, vilket lär hava varit fallet under senare år, så skulle detta i allt fall motsvara en inkomst per lott av omkring 270 å 280 kronor, vilket belopp således skulle hava tillfallit notvarpsägaren (fiskevattensägaren) utan avdrag.

En årlig nettointkomst för notvarpsägaren av i medeltal 275 kronor synes lantbruksstyrelsen kunna tjäna som skälig utgångspunkt för beräkning av varpets värde. Med en kapitalisering efter fem procent skulle notvarpets värde då kunna beräknas till 5.500 kronor.

Det övriga fisket har, som nämnts, efter en uppskattad årsinkomst av 15 å 20 kronor av fiskeriintendenten värderats till 300 å 400 kronor. En-

ligt lantbruksstyrelsens mening torde detta värde skäligen kunna sättas till 300 kronor.

På grund av det anförda finner lantbruksstyrelsen, att det ur fiskerisympunkt icke torde finnas anledning till betänkligheter mot försäljning av Virsholmen med omgivande vattenområde, begränsat på ovan angivet sätt, och att saluvärdet för fisket inom nämnda område torde böra uppskattas till 5.800 kronor.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander samt byråcheferna Bjurstedt och Andersson.

Stockholm den 8 november 1928.

Underdånigst

ERIK INSULANDER.

K. A. Andersson.
